

Διαγνός

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ - Εμμ. Μπενάκη 53, 106 81 Αθήνα

Τριμηνιαία Έκδοση για τα Πουλιά και την Αγρια Φύση - Τεύχος 14, Ιούνιος - Αύγουστος 2000 - Δελτ.: 800

ΤΑ ΕΝΤΟΜΟΚΤΟΝΑ ΑΠΕΙΛΟΥΝ
ΤΟΥΣ ΜΑΥΡΟΠΕΤΡΙΤΕΣ
ΤΟΥ ΑΓΑΙΟΥ

ΟΙ ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ
ΠΕΡΙΟΧΕΣ:
Η ΛΙΜΝΗ ΠΕΤΡΩΝ

ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΟ ΕΙΔΟΣ
Ο ΜΑΥΡΟΓΥΓΙΑΣ

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ
ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΦΑΓΗΣ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ • ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΝΗΣΙΔΕΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΦΑΛΟΥΔΙ

ΟΙΩΝΟΣ (Τεύχος 14)

Τριμηνιαία Έκδοση για τα
Πουλιά και την Άγρια Φύση

Φωτογραφία Εξωφύλλου:

Πετροκότσυφας (*Monticola saxatilis*)
MME / S. Vadasz

Εκδότης:

Δημήτρης Μπούσμπουρας

Ιδιοκτησία

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Εμμ. Μπενάκη 53, 106 81, Αθήνα
τηλ./fax: 3811271, 3301167
email: birdlife-gr@ath.forthnet.gr
Web site: www.ornithologiki.gr

Γραφεία Θεσσαλονίκης: Καστρισιού 8, 546 23
τηλ: 031- 244245, fax: 031-256774

Συντακτική Επιτροπή:

Σ. Βαρελιζίδου, Κ. Βασιλάκης, Γ. Καραμπίνη,
Π. Λατσούδης, Σ. Μπουρδάκης, Δ.
Μπουσμπουρας, Κ. Παπακωνσταντίνου.

Επιμέλεια Ύλης:

Γιώτα Καραμπίνη

Σε αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν:

Σ. Βαρελιζίδου, Φ. Δραγούμης, Σ. Καζαντζίδης,
Γ. Καζόγλου, Σ. Καλιπάκης, Γ.
Καραγιαννόπουλος, Π. Λατσούδης, Γ.
Μπεριάτος, Σ. Μπουρδάκης, Δ. Μπουσμπουρας,
Σ. Ξηρουχάκης, Α. Παμπέρης, Μ.
Παναγιωτοπούλου, Κ. Παπάζογλου, Χ.
Παπαϊωάννου, Κ. Παπακωνσταντίνου, Δ.
Ristow, Γ. Ρουσόπουλος, Α. Σακούλης, Θ.
Σκαρτσιώ, Σ. Σταμέλλος, Γ. Τσογγράκης, Γ.
Χανδρινός.

Σκίτσα:

Αρχείο ΕΟΕ, Αρχείο RSPB,
Β. Χατζηρυσσάνης, Μ. Hulme,
Μ. Πατρώνη-Καλλιία

Υπεύθυνη Διαφήμισης:

Αίλα Μόσχου

Καθημερινή Επιμέλεια, dtp:

Μαρία Ζαχαριουδάκη. Τηλ.: 38.21.700

Έγχρωμοι διαχωρισμοί:

ΑΡΤΥΠΟΣ. Τηλ.: 38.36.180, 33.03.119

Φιλμ, μοντάζ, εκτύπωση:

ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ. Τηλ.: 38.13.109

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:

Δημήτρης Μπούσμπουρας

ISSN: 1107-7166

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ειδήσεις	4
Ειδήσεις από τον κόσμο	10
Περιβάλλον:	
• Το νομικό καθεστώς των προστατευόμενων περιοχών Δημήτρης Μπούσμπουρας	12
• Τα εντομοκτόνα απειλούν τους Μαυροπετρίτες του Αιγαίου Σταύρος Ξηρουχάκης	14
Εικόνες από το παρελθόν: Μαυρόγυπες στην κατεχόμενη Κρήτη Γιώργος Χανδρινός	16
Απειλούμενο είδος: Ο Μαυρόγυπας Θεοδώρα Σκαρτσιώ	17
Σημαντικές περιοχές: Η Λίμνη Πετρών Γιάννης Καζόγλου	19
Η παράδοση της σφαγής συνεχίζεται Κώστας Παπακωνσταντίνου	22
Αρτέμις Dietrich Ristow, Κώστας Παπακωνσταντίνου	23
Η Αθυική Κοπανά Χαλκίδας Παναγιώτης Λατσούδης	24
Τεχνητές νησίδες Μαρία Παναγιωτοπούλου, Σάββας Καζαντζίδης	26
Οι πεταλούδες της Ελλάδας Λάζαρος Παμπέρης	28
Η Αηκυόνη	32
Διακοπές με δράση και ...νόημα	33
Η Θεσσαλονίκη	34
Πανευρωπαϊκή Γιορτή Πουλιών 2000 Παναγιώτης Λατσούδης	35
Συνεντεύξεις	36
Των πουλιών τα Άγια Πάθη Φίλιππος Δραγούμης	37
Συνέδριο «Δηλητήριο» Αναστάσιος Σακούλης	38
Διεθνής Συνάντηση Εργασίας για το Κεφαλούδι Μαρία Παναγιωτοπούλου	39
Γνώμες	40
Ευρω-περιβαλλοντικά	41
Βιβλίο	42
Οργανώσεις / Φορείς Περιβάλλοντος. Όμιλος Φίλων του Δάσους	44
Τα νέα της ΕΟΕ	46

Οι συντάκτες φέρουν την ευθύνη για τα ενυπόγραφα άρθρα.

ΑΛΥΚΗ ΚΟΠΑΝΑ

(ΧΑΛΚΙΔΑΣ)

κείμενο - φωτογραφίες: Παναγιώτης Λατσούδης

Αν και το μεγάλο ενδιαφέρον μου για μία από τις πιο θαυμαστές και αρμονικές με τη φύση παραγωγικές διαδικασίες με είχε οδηγήσει στις περισσότερες από τις ελληνικές αλυκές, κατά περίεργο τρόπο, δεν είχα καταφέρει να εντοπίσω μία από τις, φαινομενικά, πιο προσιτές. Η "Αλυκή Κοπανά", όπως είναι σημειωμένη στον κατάλογο των αλυκών, βρίσκεται στην Εύβοια αλλή σε κανένα χάρτη μεγάλης κλίμακας δεν παρουσιάζεται κάποιο χωριό ή τοποθεσία με το όνομα "Κοπανά". Χρειάστηκε τελικά να πετόξουμε με το ελικόπτερο για την κατάσβεση μιας πυρκαγιάς στους πρόποδες της Δίρφης για να αντικρίσω με μεγάλη έκπληξη, αλλή και ικανοποίηση, τις αφύσικα τετραγωνισμένες δεξαμενές μιας Αλυκής, νότια της Χαλκίδας. Αυτό ήταν! Λίγο καιρό αργότερα βρέθηκα να ξεκινώ πεζός από την πόλη αυτή για να "ανακαλύψω" την περιοχή, στα όρια του οικισμού της Νέας Λάμψακου.

Γιατί όμως επέλεξα αυτόν τον πρόλογο; Γιατί μοιάζει απίστευτο μία από τις ελάχιστες αλυκές που άντεξαν στην νεότερη Ελλάδα να μην έχει περιληφθεί, σε κανένα επίσημο κατάλογο των υγροτόπων της χώρας. Η Αλυκή Κοπανά είναι μία από τις 14 μόλις αλυκές που εξακολουθούσαν να λειτουργούν μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80, όταν οι μικρότερες άρχισαν να εγκαταλείπονται η μία μετά την άλλη αφού πλέον δεν ήταν "ανταγωνιστικές". Αυτή

λειτούργησε μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90. Και μέχρι εκείνη τη στιγμή πέρασε απαρατήρητη παρόλο που οι ρηχές δεξαμενές των παράκτιων αλυκών είναι, εκ των πραγμάτων, υγροτοπικές εκτάσεις. Με μεγάλο μάλιστα ορνιθολογικό και οικολογικό ενδιαφέρον, όπως έχει αποδειχτεί από πολλές μελέτες τα τελευταία χρόνια.

Αυτό συμβαίνει συμπτωματικά αφού ο πλημμυρισμός μιας αλυκής δεν στοχεύει στη δημιουργία ενός υγροτόπου. Τα νερά επιβάλλεται να είναι ρηχά για να μπορέσουν να εξατμιστούν. Παράλληλα, η πορεία του θαλασσινού νερού από δεξαμενή σε δεξαμενή μιας αλυκής σκοπό έχει να διαβαθμίζει την αλιαιότητα του ώστε να καταλήξει στις τελευταίες δεξαμενές (αλιπηγία ή τήγνια) τόσο πυκνό που να κατακάθεται το πολύτιμο αλάτι στον πυθμένα τους. Όλα αυτά όμως έχουν σαν έμμεσο αποτέλεσμα, να δημιουργείται ένας σημαντικός ρηχός υγρότοπος όπου διηλυμένες δεξαμενές φίλοξενούν τελειώς διαφορετικούς οργανισμούς, αφού διαφορετική αλιαιότητα απαιτεί ή αντέχει ο καθένας από αυτούς.

Σήμερα βέβαια η εγκαταλελειμμένη αλυκή έχει διαφορετικό χαρακτήρα αφού αυτή η κατάσταση δεν υφίσταται. Ακόμη όμως υπάρχουν τα βασικά στοιχεία της. Έτσι, επικοινωνεί με τη θάλασσα (μέσω του "θαλασσοαγωγού" των εγκαταστάσεων) που εισχωρεί όλο το χρόνο από τις ανοιχτές "αίμοθυριδες" στο χώρο των χαμηλό-

τερων τηγανιών. Γι' αυτό διατηρεί συνεχώς σε ένα μικρό τμήμα της ρηχό νερό που, φυσικά, συγκεντρώνει το ενδιαφέρον των πουλιών που σχετίζονται με τους υγροτόπους και ιδιαίτερα των πολλιών μεταναστευτικών που αναζητούν λίγο νερό για να ξεποστάσουν. Όμως το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης ("θερμάστρες") που όταν λειτουργούσε η Αθική πλημμυριζόταν με τη βοήθεια του αντιλιοστασίου, τώρα γεμίζει μόνο περιοδικά με νερά των βροχών.

Ακόμη και έτσι όμως τα τελευταία χρόνια (Ιαν'95 -Απρ '00) που παρακολούθη την Αθική σε δεκαπενθήμερη βάση, έχω καταμετρήσει 139 διαφορετικά είδη πουλιών !! Η περιοχή είναι από τα ελάχιστα σημεία κοντά στην Αττική όπου φωλιάζει ο Θαλασσοσφυριχτής και μαζί με τον υγρότοπο Εκβολών Ασωπού-Λιμνοθάλασσας Ωρωπού, είναι τα πιο κοντινά στην Αθήνα σημεία που έχουν παρατηρηθεί Φλαμίγκος (Φοινικόπτερο). Όμως, εάν αυτά τα είδη είναι πιο κοινά γενικότερα, την Αθική χρησιμοποιούν, ιδιαίτερα κατά τη μετανάστευση, πολλά άλλα είδη που θεωρούνται ακόμη πιο ασυνήθιστα ή και απειλούμενα με εξαφάνιση, όπως η Χαϊκόκοτα, ο Λιβαδόκιρκος, ο Πορφυροτσικνιάς, το Γελογοθήρο. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα και οι αριθμοί των μεταναστευτικών είναι εντυπωσιακοί για έναν υγρότοπο λίγων στρεμμάτων (όπως οι 525 Νανοκαλίδρες (7/5/95) και οι 93 Μαχτιές (18/4/97)).

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα λιβάδια γύρω από την Αθική (αυτά είναι τελικά τα λιβάδια "Κοπανά"). Σε ένα μέρος αυτών αναπτύσσεται χαμηλή βλάστηση που είναι ιδανική για τις Μικρογαλιάντρες που γεννούν εδώ. Είναι μάλιστα από τα είδη εκείνα που η σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία για τα Πουλιιά (79/409) προβλέπει την διατήρηση των βιοτόπων τους. Ένα άλλο μέρος καταλαμβάνουν τα ψηλότερα βούρβα (*Juncus sp.*) που είναι ιδανικά για τις αναπαραγόμενες Κιστικόλλες. Ένα από τα πιο αξιόλογα στοιχεία ανάμεσα στα λιβάδια είναι οι περιοδικά κατακλυζόμενοι νερόλακκοί που γεμίζουν με τεράστιους αριθμούς μικρόσωμων οστρακωτών ενώ η επιφάνειά τους καλύπτεται από ανθισμένες υδροχαρείς νεραγκούλλες την άνοιξη.

Η Αθική είναι σήμερα από τους ελάχιστους υγροτόπους στην περιοχή του νότιου Ευβοϊκού. Σε όλους τους δε, είναι φανερό η ανθρώπινη πίεση που τους έχει είτε υποβαθμίσει, είτε περιορίσει είτε εξαφανίσει. Η αξία της λοιπόν για τα πουλιιά που έχουν ανάγκη τους υγροτόπους είναι δεδομένη. Ποιο θα είναι όμως το μέλλον της;

Η "προκλητική" παρουσία ενός εγκαταλελειμμένου χώρου, και μάλιστα δημόσιου χαρακτήρα, φυσικό είναι να ξεσηκώνει σήμερα τα φιλόδοξα βήεμματα από διάφορες διευθύνσεις.

Το δικό μας φαντάζεται μια παραδοσιακή Αθική που βρίσκεται πολύ κοντά στο πιο πυκνοκατοικημένο μέρος της χώρας και δέχεται όλο το χρόνο τους επισκέπτες που θέλουν να ανακαλύψουν και να γευτούν από κοντά κάτι πρωτόγνωρο. Μεταξύ αυτών είναι οι χιλιάδες μαθητές που πρέπει η μάθησή τους να συνδυάζεται με πραγματικές εικόνες. Είναι οι εθελοντές που θα προσφέρουν λίγες ώρες για να ετοιμάσουν έναν ιδανικό βιότοπο για τα πουλιιά. Είναι και οι φιλοξενούμενοί μας που φυσικά χαίρονται όταν έχουν ακόμη περισσότερες δυνατότητες. ❗❗

